Stockholms läns landsting

29

Yttrande över motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

HSN 2017-1939

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Regionalt cancercentrum Stockholm Gotland
Lena Sharp

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-10-11

HSN 2017-1939

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) ska yttra sig över motion 2017:68 om mammografi för kvinnor över 74 år. I motionen föreslår Gunilla Roxby-Cromvall (V) att mammografi för kvinnor över 74 år skall omfattas av screeningprogrammet för mammografi.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för äldre och multisjuka.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Stockholms läns landsting (SLL) följer Socialstyrelsens rekommendation att erbjuda screening för bröstcancer med mammografi för kvinnor mellan

40–74 år. I de flesta länder som erbjuder mammografiscreening slutar screeningen vid 69 års ålder och någon diskussion förs inte heller om att höja till den övre åldersgräns om 74 år som Socialstyrelsen rekommenderar.

Socialstyrelsen skriver i sin rekommendation från 2013 följande: ”Avgörande för rekommendationen är att screeningprogrammet sänker dödligheten med 16–25 procent.” samt att ”Åldersgruppen 40–74 år är vald utifrån tillgängligt vetenskapligt underlag. Det finns inga studier av screeningprogram för kvinnor under 40 år eller över 74 år och därmed inte heller någon bild av hälsovinster eller risker”.

Att kalla kvinnor över 74 år till avgiftsfri mammografi som det saknas vetenskapligt stöd för skulle därmed vara oetiskt. I och med att Sverige har haft screening för bröstcancer i 30 år finns idag inte heller kvinnor över 74 års ålder som inte tidigare har omfattats av screening och därmed finns inte möjlighet att värdera effekten av screening vid en jämförelse mellan en studie- och kontrollgrupp.

Överväganden
Finns det ett tilläggsvärde av att fortsätta bjuda in kvinnor ytterligare fem eller 10 år (efter 74 års ålder)? Värdet av screening mellan 70 och 74 år är lägre än för yngre kvinnor så tilläggsvärdet är sannolikt väldigt litet. Vad gäller prevalensen av bröstcancer ses också en djup nedgång när screeningen avslutas. Nedgången beror på att de flesta kvinnor redan har fått sin cancer diagnosticerad och det är bara de som insjuknar i mycket hög ålder som kvarstår. För att kunna värdera ett eventuellt tilläggsvärde i gruppen kvinnor äldre än 74 år skulle därför enormt stora grupper av kvinnor behöva undersökas i flera länder samtidigt under många år.

Socialstyrelsen kommer således inte att inom en överskådlig framtid kunna inhämta vetenskapligt stöd för att kunna rekommendera allmän screening för kvinnor äldre än 74 år. I stället ska kvinnor (och män) rekommenderas att söka sjukvård om de känner en knuta i bröstet. Stockholms läns landstings satsning på Bröstcentrum samt införandet av standardiserade vårdförlopp för bröstcancer är dock viktiga insatser som redan görs för att uppnå en mer jämlik vård och som också kommer kvinnor äldre än 74 år till del.

En ytterligare viktig insats inom bröstcancerscreening som nu är beslutad av HSN i SLL är ett pilotprojekt kring individualiserad screening utifrån bröstcancerrisk. Genom en sammanvägning av genetiska faktorer,

noggrann analys av mammografibilder och selekterade livstilfaktorer kan den individuella risken för bröstcancer identifieras och framtida screeningrekommendationer kan därmed komma att förändras.

Ekonomiska konsekvenser
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Då inget vetenskapligt underlag finns för mammografi för kvinnor över 74 år ses inga patientsäkerhetsrisker med nämndens yttrande.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Pågående åtgärder som införandet av Bröstcentrum samt standardiserade vårdförlopp för bröstcancer bedöms öka jämlikhet och jämställdhet inom området. Nyligen beslutade åtgärder (HSN 2018-0531) som pilotprojekt för lungcancerscreening i samband med mammografi samt individualiserad mammografi är ytterligare åtgärder som bedöms öka jämlikheten.

Miljökonsekvenser
Nämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser
Nämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga administrativa konsekvenser.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Sharp
Tf. avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Landstingsstyrelsen

Godkänd av Barbro Naroskyin, 2018-10-11

Stockholms läns landsting

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -10- 17
Dnr LS 2017-1307

2017:68

Stockholms läns landsting
2017-10-17

Motion av Gunilla Roxby-Cromvall om mammografi för kvinnor över 74 år

Bröstcancer är en av de vanligaste dödsorsakerna för kvinnor i Sverige. Risken att insjukna ökar med stigande ålder och c:a hälften av de drabbade kvinnorna är över 65 år. Dödligheten i bröstcancer har i Sverige sjunkit de senaste decennierna för alla åldersgrupper upp till 70 år. Idag följer landstinget Socialstyrelsens riktlinje om att erbjuda alla kvinnor mellan 40 – 74 år avgiftsfri mammografi. Men vi i Vänsterpartiet ställer oss frågande till varför det finns en över åldersgräns över huvud taget. På Socialstyrelsens hemsida kan man läsa att argumentet är följande:

"Åldersgruppen 40–74 år är vald utifrån tillgängligt vetenskapligt underlag. Det finns inga studier av screeningprogram för kvinnor under 40 eller över 74 år och därmed inte heller någon bild av hälsovinster och risker."

Man hänvisar alltså till att det saknas studier på denna grupp kvinnor. Det rimmar illa med jämlik vård.

Chansen att överleva bröstcancer är större om den upptäcks tidigt och i regel kan diagnosen ställas betydlig tidigare vid mammografiundersökning än vid egenundersökning. En svensk studie Cancerfonden hänvisar till visar att 86 % av kvinnor 50-69 år överlever bröstcancer men bara 64 % av kvinnor 75+, d.v.s. om de äldre patienterna behandlats på samma sätt som de yngre hade 34 % fler kunnat överleva. När äldre kvinnor inte längre kallas till undersökning kan de tro att de inte längre är i riskzonen för att insjukna när det i själva verket är tvärtom. Bland de äldre kvinnorna finns dessutom många s.k. fattigpensionärer för vilka kostnaderna för att själva bekosta undersökningen kan vara stor och som de därför sparar in på.

En förklaring till underbehandling av äldre kvinnor är bristen på relevant kunskap. Det sker nästan ingen forskning på äldre kvinnor, trots att hälften av de insjuknade är över 65 år.

Det är inte acceptabelt att undanhålla en grupp kvinnor relevant cancerbehandling enbart med hänvisning till deras ålder. Landstinget har mandat att erbjuda kvinnor över 74 år avgiftsfri mammografi, vilket skulle vara ytterligare ett led i att förbättra kvinnors hälsa samt att motverka åldersdiskriminering.

Med hänvisning till ovanstående föreslås Landstingsfullmäktige besluta

att Stockholms läns landsting erbjuder även kvinnor över 74 år avgiftsfri mammografi

G Roxby Cromvall

Gunilla Roxby Cromvall (V)